

**รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง***
**MODEL DEVELOPMENT VILLAGES TO ENHANCE QUALITY OF LIFE BY
THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMIC**

พระมหานันทวิทย์ อธิภทฺโท

Phramaha Nuntawit Dhirabhaddo

สุภางคพิมพ์ คล้ายธานี

Suphangpim Klaythane

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Thailand

E-mail: sakorn_49@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการศึกษาเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ และลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อการศึกษาวិธีการพัฒนาด้านแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาวิธีการพบว่า หมู่บ้านคลองเจ๊กเสี่ยง จังหวัดพิจิตร เป็นหมู่บ้านต้นแบบสามารถสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับชุมชนที่สนใจ จากการศึกษาวิธีการพัฒนาด้านแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านได้ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลักพุทธธรรมทางสายกลาง โดยการนำวิธีการพัฒนาด้านแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และพัฒนามาให้กับหมู่บ้านต้นแบบ เช่น เกษตรอินทรีย์ การทำการเกษตรด้วยกรรมวิธีทางธรรมชาติ เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นมีความสามัคคีและประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต โดยการใช้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้ดำเนินชีวิตด้วยหลัก 3 ห่วง ทางสายกลาง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และการดำเนินชีวิตด้วย 2 เงื่อนไข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลักพุทธธรรมทางสายกลางด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 ผลจาก

* Received 19 May 2020; Revised 23 June 2020; Accepted 24 June 2020

การวิจัยครั้งนี้ได้รูปแบบองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ “รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

คำสำคัญ: การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ, สร้างเสริมคุณภาพชีวิต, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research is a qualitative research. By studying documents, publications, online media, and interviewing experts who are knowledgeable about the sufficiency economy philosophy. With 3 objectives which are 1) to study the concepts of the sufficiency economy philosophy, the model village to enhance the quality of life according to the sufficiency economy philosophy 2) to study the methods of the development of the model to enhance the quality of life according to the economic philosophy 3) to present the model of village development to enhance the quality of life according to the sufficiency economy philosophy From the research, it was found that Khlong Jek Risk Village Phichit Province Is a model village that can enhance good quality of life in accordance with the philosophy of sufficiency economy For interested communities From the study of how to develop a model to enhance good quality of life in accordance with the sufficiency economy philosophy The village has applied the philosophy of sufficiency economy in the medium of Buddhism. By adopting the model development methods to enhance the quality of life according to the sufficiency economy philosophy as follows: moderation, reasoning, and having good immunity in oneself And develop it for a model village such as organic agriculture Farming with natural methods, etc., makes the village people in harmony. And save on living expenses by using the sufficiency economy concept To live by the 3 principles of the middle way moderately, reasonably, have good immunity in yourself And living with 2 conditions according to the sufficiency economy In terms of knowledge Moral conditions And the Sufficiency Economy Philosophy of Buddhism Dhamma Method in the middle, with 8 elements. The result of this research is a new knowledge. To be used effectively "Model for the development of a model village to enhance good quality of life in accordance with the sufficiency economy philosophy"

Keyword: Development of a Model Village, Enhancing Quality of Life, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

หมู่บ้านคลองเจ๊กเสียง หมู่ที่ 1 ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่านห่างจากตัวเมืองจังหวัดพิจิตรไปทางทิศใต้ประมาณ 28 กิโลเมตร ที่มาของชื่อ “ตะพานหิน” สืบเนื่องมาจากเดิมมีหินดานขวางอยู่กลางแม่น้ำน่านเหนือ ตะพานหินขึ้นไปประมาณ 1 กิโลเมตร ตรงที่ทำการประปาส่วนภูมิภาคอำเภอตะพานหินในปัจจุบันลักษณะของหินดานนี้จะเห็นได้เฉพาะฤดูแล้งขณะน้ำลด เป็นหินดานที่ยื่นจากฝั่ง ตะวันออกและยังขวางแม่น้ำน่านเกือบจดถึงฝั่งตะวันตก เหลือช่วงน้ำลึกไว้เพียงเล็กน้อยพอที่ เรือขนาดเล็กจะแล่นผ่านไปมาได้ ลักษณะคล้ายสะพานหิน เมื่อถึงฤดูแล้งประชาชนจึงใช้หิน ดานเป็นทางเดินข้ามติดต่อกันตลอดมา จนเกิดเป็นหมู่บ้าน เรียกว่า บ้านหัวดาน หรือ บ้าน ตะพานหินปัจจุบันหินดานดังกล่าวไม่สามารถที่จะพบเห็นได้แล้ว เพราะเมื่อปี 2530 กรมเจ้าท่ากระทรวงคมนาคมได้จัดทำโครงการก่อสร้างท่าเรือขึ้นที่อำเภอตะพานหินและต้องการให้เรือ บรรทุกสินค้าผ่านได้สะดวก จึงได้ทำการขุดลอกแม่น้ำน่านและได้ระเบิดหินดานดังกล่าวออกไป เดิมหมู่บ้านหัวดานหรือบ้านตะพานหิน ขึ้นอยู่กับตำบลห้วยเกตุ อำเภอท่าหลวง (อำเภอเมือง ในปัจจุบัน) และได้รับการยกฐานะเป็นตำบลตะพานหิน เมื่อ 1 มีนาคม 2479 ต่อมา มีประชากร เพิ่มขึ้นจนกลายเป็นจุดศูนย์กลางในการเดินทางและขนส่งสินค้าระหว่างภาคเหนือและ ภาคอีสาน มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคมเป็นอย่างมาก จึงได้รับการ ยกฐานะเป็นอำเภอตะพานหิน เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2483 และเมื่อตัวอำเภอมีอาคารบ้านเรือน ร้านค้าหนาแน่นขึ้น ทางราชการจึงได้ตั้งเป็นเทศบาลตำบลตะพานหิน เมื่อปี พ.ศ. 2497 จนถึง ปัจจุบัน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิจิตร, 2559) กิจกรรมส่งเสริมครอบครัวพัฒนาใน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 1) สัมมนาการเรียนรู้วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาดูงาน ประสบการณ์การพัฒนาวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้ บ้านคลองเจ๊กเสียง ได้ คัดเลือกครอบครัวพัฒนา โดยคัดเลือกจากครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีคุณสมบัติ และมี กิจกรรมสมควรเป็นแบบอย่าง

หมู่บ้านคลองเจ๊กเสียง หมู่ที่ 1 ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ได้นำหลัก เศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาปรับใช้ในหมู่บ้าน และปัจจุบันเป็นหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริม คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของลูกบ้าน เพื่อเข้าสู่การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็น ปรัชญาถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนให้อยู่กับประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อ โลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุ รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และ ความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการ วางแผนและ การดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ของ

คนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ จริต และ ให้ความรอบรู้ ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และ ความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (อำพน กิตติอำพน, 2556)

การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านคลองเจ๊กเสี่ยง ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชาชนสามารถจัดกิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เกิดการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน ส่งผลให้หมู่บ้านสามารถบริหารจัดการตนเองให้มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและ ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และ ให้ความรอบรู้ ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และ ความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะเดือดร้อน ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาสังคม ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากสังคมไทยจะให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จนทำให้คนทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ บางคนถึงกับสละจรรยาบรรณในวิชาชีพ นำความรู้ความสามารถของตนไปแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนที่จะเกิดกับคนอื่นในสังคม ขอเพียงให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุดก็พอ ทุกคนต้องการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดการแข่งขันกันเพื่อให้ได้เงินตราโดยไม่จำกัดรูปแบบ เช่น การฉ้อโกง

รวมถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวง การดำเนินกิจกรรมนอกกฎหมายซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นปัญหาที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจ จนนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรม ปัญหาการกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรี ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาการรับค่านิยมวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนไทย

จากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมา ภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญและหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้อย่างเร่งด่วน ดังเช่นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ที่มุ่งเน้นจะพัฒนาประเทศให้เป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ภายใต้แนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมียุทธศาสตร์การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยมีจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 และภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ได้ทรงเน้นย้ำเป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมไทยก็กลายเป็นอุดมการณ์สำหรับคนทุกชนชั้นในสังคมไทยที่อยากใช้ชีวิตแบบทางสายกลาง รวมทั้งผู้คนในวัยรุ่นหนุ่มสาวเช่นกัน และต่อมาในปี พ.ศ. 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทาน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

การที่ปรัชญาได้รับการยอมรับทั้งในแง่รอบความคิดและการปฏิบัติในสังคมไทยเช่นนี้เป็นเพราะปรัชญานี้มาจากประสบการณ์ที่เป็นจริงของการพัฒนาทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ เพราะมาจากการกลั่นกรองพระบรมราโชวาทอันมีพื้นฐานจากพระราชกรณียกิจและการดำเนินงานโครงการหลวง ที่พระองค์ท่านได้ทรงพัฒนาในภูมิสังคมต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงเป็นประสบการณ์ที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่ เป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญมุ่งให้คนสามารถพึ่งตนเองได้ ปรัชญายังมีหลักทางสายกลาง มีการพัฒนาเป็นขั้นตอน ไม่สุดโต่ง เป็นตามหลัก

มีขณิมาปฏิบัติ ปัญหา เหตุผลสำคัญในการเลือกทำวิจัยรูปแบบพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา จึงมีเหตุผลสำคัญ คือ ประการแรก เหตุผลเชิงกระบวนการ แนวทางการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติในชุมชนที่เป็นการนำเสนอโครงการโดยภาครัฐ มีข้อจำกัดในหลายๆ ด้านซึ่งอาจจะไม่สามารถสร้างความตระหนักหรือสร้างค่านิยมให้กับคนในชุมชนได้มากพอ ประการที่สอง เหตุผลเชิงวิชาการ กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชนในชุมชนโดยเฉพาะชุมชนในชนบทยังไม่ลุ่มลึกพอที่จะให้เกิดความเข้าใจชัดเจน สามารถบูรณาการหรือปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับ การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตตามปกติของสังคมปัจจุบันซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอย่างปฏิเสธไม่ได้

ด้วยเหตุผลสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาศึกษาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการศึกษาวิธีการพัฒนาต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในครั้งนี้ ให้กับหมู่บ้านคลองเจ๊กเสี้ยว หมู่ที่ 1 ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร และหมู่บ้านที่สนใจในรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้นำไปปรับใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อการศึกษาวิธีการพัฒนาต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและภาคสนามอันประกอบไปด้วย กระบวนการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) และ กระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (in - depth interview) โดยมีเหตุผลประการสำคัญของการนำระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) ดังกล่าวข้างต้นมาใช้ในการดำเนินการกระบวนการวิจัยอันมีสาระสำคัญโดยสรุปดังต่อไปนี้

วิธีการดำเนินการวิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Research) และโดยมีการสัมภาษณ์ ออกแบบสอบถามโดยรอบในการวิจัยดังนี้ 1) ศึกษาจากเอกสารวรรณกรรมหนังสือประเภทสิ่งตีพิมพ์ แถบบันทึกเสียง วิดีทัศน์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษา แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์คุณภาพเชิงคุณภาพ และภาคสนาม ดังนั้น จึงได้กำหนดกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชี่ยวชาญด้านปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้นำชุมชน เป็นบุคคลต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งหมด 8 รูป/ท่าน

ผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อพิจารณางานวิจัยที่ได้ศึกษามา และรับรองงานวิจัยว่ามีความสมบูรณ์ในเนื้อหา และสามารถเป็นรูปแบบที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ โดยแบ่งออกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ และปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้นำชุมชน จำนวน 9 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ ที่ถูกออกแบบโดยอาศัยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผนจัดเตรียมชุดคำถาม และวิธีการ สัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนล่วงหน้า มีการดำเนินงานแบบเป็นทางการภายใต้กฎเกณฑ์และเป็นมาตรฐานซึ่งมีเนื้อหาการสัมภาษณ์ดังนี้

1. แนวคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
2. แนวคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยหลักพุทธธรรม อริยมรรค (ทางสายกลาง)
3. แนวคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่ามีประโยชน์มากน้อยเพียงใดต่อการพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในครั้งนี้ได้มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีศึกษารวบรวมเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth Interview) และได้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักพุทธธรรม อริยมรรค และนำเสนอผลการศึกษาวิจัยให้กับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมิน

งานวิจัยว่ามีน้ำหนักต่อการนำไปใช้ของหมู่บ้านที่สนใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มากน้อยเพียงใด

การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Content Analysis โดยวิเคราะห์ความเป็นมาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. วิเคราะห์การนำหลักพุทธธรรมมาพัฒนารูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. วิเคราะห์มิติด้านหลักธรรม มิติด้านประชาชน และมิติด้านการเรียนรู้

ผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่สัมภาษณ์ และจากการศึกษาเอกสาร พร้อมด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมข้อมูลตามผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำจึงได้เป็นรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สมบูรณ์ และมีการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน ว่าเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปพัฒนาปรับใช้กับหมู่บ้านต้นแบบที่มีความสนใจตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร พระองค์ทรงเป็นที่สรรเสริญในประเทศไทยเกี่ยวกับพระราชดำรินในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ แนวความคิด เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวความคิดที่ประเทศในทวีปแอฟริกาให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยถือว่าแนวคิดดังกล่าวทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการเป็นต้นแบบในการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ประเทศในทวีปแอฟริกาเล็งเห็นว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ประเทศเหล่านั้นบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบด้วย

1.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปพอเพียงและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การใช้จ่าย และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น ๆ จะต้องเป็นไปตามเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติ 3)

ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยหลักการนั้นมีเงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้ 1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ โดยการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนในการดำเนินชีวิตและความระมัดระวังในการปฏิบัติ 2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง เป็นกรอบแนวคิด ซึ่งมุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

1.2 ความพอประมาณ คือ การดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย ความพอประมาณในการหารายได้ คือ ทำงานหารายได้ด้วยช่องทางสุจริต ทำงานให้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วน ความพอประมาณในการใช้จ่าย หมายถึง การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกัน ก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ไม่อยู่อย่างลำบาก และผิดเคืองจนเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยว่าควรมีการ สอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงในทุกรายวิชา มีการจัดตั้ง ชมรมเศรษฐกิจพอเพียง มีการฝึกปฏิบัติ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ความมีเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกิจ หรือการดำรงชีวิตประจำวัน เรา จำเป็นต้องมีการตัดสินใจตลอดเวลา ซึ่งการตัดสินใจที่ดี ควรตั้งอยู่บนการไตร่ตรองถึงเหตุ รวบรวมทั้งคำนึงถึงผลที่อาจตามมาจากการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ไม่ใช่ตัดสินใจตามอารมณ์ หรือ จากสิ่งที่คนอื่นบอกมาโดยปราศจากการวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยว่าการประยุกต์ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง ในโลกที่ไม่มีอะไรแน่นอน ทั้งสภาพลม ฟ้า อากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตร การเปลี่ยนแปลงในบริษัทคู่ค้า การเลิกจ้างพนักงานในบริษัทใหญ่ หรือแม้แต่ความไม่แน่นอนของ สถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศที่มีผลต่อการลงทุน เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ได้ ด้วยการพึ่งพาตนเอง และตั้งอยู่ในความไม่ประมาทอยู่เสมอ เช่น เตรียมแผนสำรองสำหรับแต่ ละสถานการณ์ การมีรายได้หลายทางเพื่อลดความเสี่ยงในวันที่ถูกเลิกจ้าง หรือการกระจาย ความเสี่ยงในการลงทุน

หมู่บ้านคลองเจ๊กเสียง สถานที่ตั้ง ตำบล ไทรโรงไขน อำเภอดงพวนหิน จังหวัดพิจิตร เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของ

อำเภอตะพานหิน ได้มีการสร้างแกนนำการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ พร้อมด้วยการพัฒนาประจำตำบลโทรโรงโชน การอบรมสร้างแกนนำการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ และแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปถ่ายทอด ขยายผลคัดเลือกตัวแทนครอบครัว อำเภอตะพานหิน ได้ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านคลองเจ๊กเสี่ยง ตามลักษณะ “ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” ด้วยกิจกรรม

หมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยหมู่บ้านคลองเจ๊กเสี่ยง ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชาชนสามารถจัดกิจกรรมลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ เกิดการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน ส่งผลให้หมู่บ้านสามารถบริหารจัดการตนเองให้มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. การศึกษาวิธีการพัฒนาต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หมู่บ้านคลองเจ๊กเสี่ยง สถานที่ตั้ง ตำบล โทรโรงโชน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักพุทธธรรมทางสายกลาง เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของชาวบ้านในทุกระดับให้ดำเนินไปในทาง สายกลาง มีพอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงโดยมีหลักพุทธธรรมทางสายกลาง เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน

หลักพุทธธรรมทางสายกลาง หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นบทสรุปของเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง คือ สรุปให้เข้าใจได้ง่ายๆ ดังนี้ 3 ห่วง คือ ทางสายกลาง ประกอบไปด้วย ห่วงที่ 1 คือ พอประมาณ หมายถึง พอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน ห่วงที่ 2 คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ ห่วงที่ 3 คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล 2 เงื่อนไข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ เงื่อนไขที่ 1 เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และ

ความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ คุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต โดยมีหลักพุทธธรรมทางสายกลางมาใช้คือ อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นหลักพุทธธรรมที่เป็นในกลางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางของผู้ที่จะศึกษา พระพุทธศาสนามีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง ข้อปฏิบัติในพระพุทธศาสนา

3. รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านคลองเจ๊กเสียง หมู่ที่ 1 ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ได้พบว่าเป็นหมู่บ้านต้นแบบสามารถสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับชุมชนที่สนใจ จากการศึกษาวិธีการพัฒนาด้านแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านได้ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักพุทธธรรมทางสายกลาง ดังนี้ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และพัฒนามาให้กับหมู่บ้านต้นแบบ เช่น เกษตรอินทรีย์ การทำการเกษตรด้วยกรรมวิธีทางธรรมชาติ การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นมีความสามัคคี และประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต โดยการใช้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้ดำเนินชีวิตด้วยหลัก 3 ห่วง ทางสายกลาง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และการดำเนินชีวิตด้วย 2 เงื่อนไขตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลักพุทธธรรมทางสายกลางด้วยอริยมรรคมีองค์ 8

อภิปรายผล

1. ศึกษาแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปพอเพียงและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การใช้จ่ายและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น ๆ จะต้องเป็นไปตามเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติ 3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พอประมาณความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย (ขวัญกมล ดอนขวา, 2557)

ความพอประมาณ คือ การดำรงชีวิตให้เหมาะสม ซึ่งเราควรจะมี ความพอประมาณทั้งการหารายได้ และพอประมาณในการใช้จ่าย ความพอประมาณในการหารายได้ คือ ทำงานหา

รายได้ด้วยช่องทางสุจริต ทำงานให้เต็มความสามารถ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนความพอประมาณในการใช้จ่าย หมายถึง การใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือใช้จ่ายเกินตัว และในขณะเดียวกัน ก็ใช้จ่ายในการดูแลตนเอง และครอบครัวอย่างเหมาะสม ไม่อยู่อย่างลำบาก และผิดเคืองจนเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยว่าควรมีการสอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงในทุกรายวิชา มีการจัดตั้ง ชมรมเศรษฐกิจพอเพียง พอประมาณ โดยมีการฝึกปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์, 2553)

ความมีเหตุผล ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกิจ หรือการดำรงชีวิตประจำวัน เราจำเป็นต้องมีการตัดสินใจตลอดเวลา ซึ่งการตัดสินใจที่ดี ควรตั้งอยู่บนการไตร่ตรองถึงเหตุ รวมทั้งคำนึงถึงผลที่อาจตามมาจากการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ไม่ใช่ตัดสินใจตามอารมณ์ หรือจากสิ่งที่คนอื่นบอกมาโดยปราศจากการวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยว่าการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจ ด้วยความมีเหตุผลต่อการดำเนินเศรษฐกิจพอเพียง (สุชาพร บำรุงยาและคณะ, 2555)

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ การเตรียมตัวให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลง ในโลกที่ไม่มีอะไรแน่นอน ทั้งสภาพลม ฟ้า อากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตร การเปลี่ยนแปลงในบริษัทคู่ค้า การเลิกจ้างพนักงานในบริษัทใหญ่ หรือแม้แต่ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศที่มีผลต่อการลงทุน เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง และตั้งอยู่ในความไม่ประมาทอยู่เสมอ เช่น เตรียมแผนสำรองสำหรับแต่ละสถานการณ์ การมีรายได้หลายทางเพื่อลดความเสี่ยงในวันที่ถูกเลิกจ้าง หรือการกระจายความเสี่ยงในการลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยว่าการใช้มีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในการดำเนินชีวิตในครอบครัว (นิสรา ใจเชื้อ, 2557)

2. การศึกษาวิธีการพัฒนาต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หมู่บ้านคลองเจ๊กเสียง สถานที่ตั้ง ตำบล ไทรโรงโชน อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร ได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ยึดหลักพุทธธรรมทางสายกลาง เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของชาวบ้านในทุกระดับให้ดำเนินไปในทาง สายกลาง มีพอประมาณ มีเหตุผล ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงโดยมีหลักพุทธธรรมทางสายกลาง เป็นการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน

หลักพุทธธรรมทางสายกลาง หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นบทสรุปของเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง คือ สรุปให้เข้าใจได้ง่ายๆ ดังนี้ 3 ห่วง คือ ทางสายกลาง ประกอบไปด้วย ห่วงที่ 1 คือ พอประมาณ หมายถึง พอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไปโดยต้อง

ไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน ห่วงที่ 2 คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เงื่อนไขเป็นบทสรุปของเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง สอดคล้องกับทางสายกลาง โดยการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมสายกลาง พอประมาณ มีเหตุผล (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2545)

ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ ห่วงที่ 3 คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล 2 เงื่อนไข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ เงื่อนไขที่ 1 เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ คุณธรรมประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียรสอดคล้องกับงานวิจัยว่าการรับรู้ด้านเงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด (ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม, 2561)

3. รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หมู่บ้านคลองเจ๊กเสียง หมู่ที่ 1 ตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร เป็นหมู่บ้านต้นแบบสามารถสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับชุมชนที่สนใจ จากการศึกษาวิธีการพัฒนาต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านได้ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลักพุทธธรรมทางสายกลาง ดังนี้ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และพัฒนามาให้กับหมู่บ้านต้นแบบ เช่น เกษตรอินทรีย์ การทำการเกษตรด้วยกรรมวิธีทางธรรมชาติ การการลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยว่าพัฒนาทัศนคติต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพัฒนาคุณภาพ (พัชร ปานแก้ว, 2557) ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นมีความสามัคคี และประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต โดยการใช้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้ดำเนินชีวิตด้วยหลัก 3 ห่วง ทางสายกลาง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และการดำเนินชีวิตด้วย 2 เงื่อนไข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลักพุทธธรรมทางสายกลางด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 สอดคล้องกับงานวิจัยว่ามีการพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้าทอผ้าเครื่องหยามาประยุกต์พัฒนาให้มียิ่งขึ้น (อุไรวรรณ รักผกาวงศ์, 2558)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยรูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในครั้งนี้ ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

องค์ความรู้ใหม่ได้จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์และผ่านการพิจารณา โดยการสนทนากลุ่ม จึงได้องค์ความรู้ใหม่ ซึ่งมีชื่อว่า “รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

สรุป/ข้อเสนอแนะ

หมู่บ้านคลองเจ๊กเสียง จังหวัดพิจิตร เป็นหมู่บ้านต้นแบบสามารถสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับชุมชนที่สนใจ จากการศึกษาวิธีการพัฒนาต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านได้ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลักพุทธธรรมทางสายกลาง โดยการนำวิธีการพัฒนาต้นแบบสร้างเสริม

คุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และพัฒนามาให้กับหมู่บ้านต้นแบบ เช่น เกษตรอินทรีย์ การทำการเกษตรด้วยกรรมวิธีทางธรรมชาติ เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้นมีความสามัคคี และประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต โดยการใช้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้ดำเนินชีวิตด้วยหลัก 3 ห่วง ทางสายกลาง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และการดำเนินชีวิตด้วย 2 เงื่อนไข ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลักพุทธธรรมทางสายกลางด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มองเห็นวิวัฒนาการของหมู่บ้านต้นแบบและมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ 1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากต่างประเทศ 2) ควรมีจำนวนหมู่บ้านต้นแบบสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ศึกษามากกว่านี้ 3) ควรศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักพุทธธรรมในข้ออื่น ๆ ให้มากกว่านี้ เพื่องานนี้จะได้มีหลักธรรมเข้ามาพัฒนารูปแบบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. (2553). พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ขวัญกมล ดอนขวา. (2557). แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศไทย. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม. (2561). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนปทุมมอโคก จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยาการจัดการ, 3(2), 27- 37.
- นิสร ใจชื่อ. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2545). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พัชรี ปานแก้ว. (2557). ทศนคติต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณภาพชีวิตการทำงาน และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและสังคมของพนักงานบริษัทเอกชน. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 32(2), 1 - 22.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิจิตร. (2559). หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านคลองเจ๊กเสี้ยว หมู่ที่ 1 ตำบลไพรโรงโชน อำเภอดงพนาหิน จังหวัดพิจิตร. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2559 จาก <http://phichit.cdd.go.th/services>.
- สุธาวร บำรุงยา และคณะ. (2555). การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรอินทรีย์ภายใต้สัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ได้มาตรฐานของประเทศไทยแห่งชาติ ฉบับที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อำพน กิตติอำพน. (2556). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย. จังหวัดนนทบุรี: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์.
- อุไรวรรณ รักผกาวงศ์. (2558). การพัฒนาระบบสารสนเทศสนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้าทอมือ จังหวัดพิษณุโลกผ่านอินเทอร์เน็ต. จังหวัดพิษณุโลก: ศูนย์สนับสนุนส่งเสริมการตลาดด้านการขายผ้าทอมือ .